Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

17. maj 2017*

»Appel — EGFL og ELFUL — Europa-Kommissionens gennemførelsesafgørelse — meddelelse til adressaten — senere berigtigelse af bilagets trykformat — offentliggørelse af afgørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende* — søgsmålsfrist — begyndelsestidspunkt — for sent anlagt — afvisning«

I sag C-339/16 P

angående en appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 16. juni 2016,

Den Portugisiske Republik ved L. Inez Fernandes, M. Figueiredo, J. Saraiva de Almeida og P. Estêvão, som befuldmægtigede,

sagsøger,

den anden part i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved D. Triantafyllou og M. França, som befuldmægtigede,

sagsøgt i første instans,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne J.-C. Bonichot (refererende dommer) og A. Arabadjiev,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

* Processprog: portugisisk.

Dom

1 Med sin appel har Den Portugisiske Republik nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets kendelse af 19. april 2016, Portugal mod Kommissionen (T-556/15, ikke trykt i Sml., herefter »den appellerede kendelse«, EU:T:2016:239), hvorved Retten afviste Den Portugisiske Republiks søgsmål med påstand om annullation af Kommissionens gennemførelsesafgørelse (EU) 2015/1119 af 22. juni 2015 om udelukkelse fra EU-finansiering af visse udgifter, som medlemsstaterne har afholdt inden for rammerne af Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL) (EUT 2015, L 182, s. 39, herefter »den omtvistede afgørelse«), for så vidt som den udelukker visse udgifter afholdt af denne medlemsstat.

Tvistens baggrund og den omtvistede afgørelse

2 Den 22. juni 2015 vedtog Kommissionen den omtvistede afgørelse, hvorved den bl.a. anvendte en finansiel korrektion i størrelsesordenen 137 mio. EUR på Den Portugisiske Republik med hensyn til foranstaltningen »Anden direkte støtte – arealer« for regnskabsårene 2010-2012.

3 Den omtvistede afgørelses artikel 2 bestemmer bl.a. følgende:

»Denne afgørelse er rettet til […] Den Portugisiske Republik.«

4 Den 23. juni 2015 blev den omtvistede afgørelse meddelt Den Portugisiske Republiks faste repræsentation ved Den Europæiske Union under nr. C(2015) 4076.

5 Den 10. juli 2015 blev den omtvistede afgørelse offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende*.

6 Den 20. juli 2015 modtog Den Portugisiske Republiks faste repræsentation ved Den Europæiske Union en meddelelse med følgende bemærkning på engelsk:

»Som følge af en teknisk fejl kan bilaget til den [omtvistede afgørelse] af 22. juni 2015, som er meddelt den 23. juni 2015, give anledning til problemer med trykformatet. Vi gensender jer derfor bilaget, hvor problemerne med trykformatet er blevet fjernet.«

Sagen for Retten og den appellerede kendelse

7 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 23. september 2015 nedlagde Den Portugisiske Republik påstand om annullation af den omtvistede afgørelse.

8 Ved særskilt dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 8. oktober 2015 fremsatte Kommissionen en formalitetsindsigelse i henhold til artikel 130, stk. 1, i Rettens procesreglement. Den Portugisiske Republik fremsatte sine bemærkninger til den af Kommissionen rejste formalitetsindsigelse den 20. november 2015.

9 Ved en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse af 4. februar 2016 anmodede retten Kommissionen om oplysninger vedrørende de problemer med trykformatet, som var nævnt i dens meddelelse af 20. juli 2015. Ved skrivelse af 17. februar 2016 efterkom Kommissionen Rettens anmodning og fremlagde de begærede oplysninger.

10 Ved den appellerede kendelse fastslog Retten, at Den Portugisiske Republiks søgsmål utvivlsomt var blevet anlagt efter udløbet af den fastsatte frist, og at det således var anlagt for sent.

11 I denne forbindelse fastslog Retten, at søgsmålsfristen med hensyn til den omtvistede afgørelse begyndte at løbe, da afgørelsen blev meddelt Den Portugisiske Republik den 23. juni 2015. I henhold til Rettens procesreglement var søgsmålsfristen, inklusive afstandsfristen, i følge Retten udløbet den 2. september 2015 kl. 24:00.

12 Retten afviste derfor Den Portugisiske Republiks søgsmål.

Parternes påstande

13 Den Portugisiske Republik har i appelskriftet nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede kendelse ophæves, for så vidt som Retten tog Kommissionens formalitetsindsigelse til følge.

— Det fastslås, at søgsmålet til prøvelse af den omtvistede afgørelse gyldigt blev anlagt inden for den frist, der er fastsat i artikel 263 TEUF.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

14 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Den af Den Portugisiske Republik iværksatte appel afvises, subsidiært forkastes den.

— Den Portugisiske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Appellen

15 Til støtte for sin appel har Den Portugisiske Republik fremsat tre anbringender om retlige fejl med hensyn til anvendelsen af artikel 263, stk. 6, TEUF.

Formaliteten

Parternes argumenter

16 Kommissionen har gjort gældende, at appellen ikke kan antages til realitetsbehandling, med den begrundelse, at samtlige de af Den Portugisiske Republik fremsatte anbringender skal afvises, idet medlemsstaten har begrænset sig til at anfægte den appellerede kendelse på grundlag af de samme argumenter, som den havde fremført for Retten, uden at anføre nogen elementer eller grunde til, at Retten havde begået retlige fejl.

17 Den Portugisiske Republiks argument, hvorefter Retten i mangel af tvingende modsatrettede hensyn skulle have lagt vægt på en fortolkning af artikel 263 TEUF, som ikke medfører forældelse af dens søgsmål, skal ligeledes afvises, eftersom det angår en bedømmelse af faktiske omstændigheder.

18 Den Portugisiske Republik har anfægtet Kommissionens formalitetsindsigelse.

Domstolens bemærkninger

19 For så vidt som Kommissionen har anfægtet, at denne appel kan antages til realitetsbehandling, med den begrundelse at Den Portugisiske Republik blot har anmodet om en fornyet prøvelse af de argumenter, som allerede er blevet fremført for Retten, skal det bemærkes, at det fremgår af bl.a.

artikel 168, stk. 1, litra d), og artikel 169, stk. 2, i Domstolens procesreglement, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom, som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand. De krav til begrundelse, der følger af disse bestemmelser, kan ikke anses for opfyldt, når appelskriftet blot gentager, eller nøjagtigt gengiver, de anbringender og argumenter, der er blevet fremført for Retten, herunder de anbringender og argumenter, der var støttet på faktiske omstændigheder, som Retten udtrykkeligt har afvist at lægge til grund (dom af 19.1.2017, Kommissionen mod Total og Elf Aquitaine, C-351/15 P, EU:C:2017:27, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

20 Imidlertid kan retsspørgsmål, som Retten har behandlet i første instans, drøftes på ny under en appelsag, såfremt appellanten bestrider Rettens fortolkning eller anvendelse af EU-retten. Hvis en appellant nemlig ikke således kunne basere sin appel på anbringender og argumenter, som allerede havde været fremført for Retten, ville appelproceduren blive berøvet en del af sin mening (dom af 19.1.2017, Kommissionen mod Total og Elf Aquitaine, C-351/15 P, EU:C:2017:27, præmis 31 og den deri nævnte retspraksis).

21 I den foreliggende sag er hensigten med Den Portugisiske Republiks appel ikke blot at opnå en fornyet prøvelse af den til Retten indgivne stævning, men nærmere bestemt at rejse tvivl om Rettens fortolkning af artikel 263, stk. 6, TEUF og det retlige ræsonnement, hvormed Retten kom frem til, at denne medlemsstats søgsmål utvivlsomt var blevet anlagt efter udløbet af den fastsatte frist, og at det således var anlagt for sent.

22 I denne forbindelse har Den Portugisiske Republik tilstrækkelig præcist angivet de elementer, der anfægtes i den appellerede kendelse, og de argumenter, der fremføres til støtte for dens påstand om ophævelse.

23 Hvad endvidere angår formaliteten med hensyn til Den Portugisiske Republiks argument, hvorefter Retten i mangel af tvingende modsatrettede hensyn skulle have lagt vægt på en fortolkning af artikel 263 TEUF, som ikke medfører forældelse af dens søgsmål, må det konstateres, at dette argument ikke angår »en bedømmelse af faktiske omstændigheder«, men at det vedrører de nærmere bestemmelser for anvendelse af denne bestemmelse.

24 Den Portugisiske Republiks appel kan derfor antages til realitetsbehandling.

Realiteten

Det andet og det tredje anbringende

– *Parternes argumenter*

25 Den Portugisiske Republik har anført, at Retten begik en række fejl ved fortolkningen af artikel 263, stk. 6, TEUF, herunder bl.a. i den appellerede kendelses præmis 31.

26 Det fremgår for det første af ordlyden af denne bestemmelse, at offentliggørelsen af den omtvistede afgørelse i EU-Tidende er afgørende med hensyn til søgsmålsfristen. Ordene »alt efter sin art« indikerer således, at søgsmålsfristens begyndelsestidspunkt bestemmes ud fra den rækkefølge af måder for offentliggørelse, som er nævnt i bestemmelsen. Det følger heraf, at meddelelse er subsidiær i forhold til offentliggørelse, selv når offentliggørelse af afgørelsen ikke er obligatorisk. Denne fortolkning støttes af dom af 10. marts 1998, Tyskland mod Rådet (C-122/95, EU:C:1998:94), og gør det muligt at overholde retssikkerhedsprincippet og undgå enhver forskelsbehandling mellem medlemsstaterne.

27 For det andet har Den Portugisiske Republik anført, at Retten skulle have lagt vægt på en fortolkning af artikel 263 TEUF, som ikke medfører forældelse af dens søgsmål, og har i denne forbindelse henvist til dom af 26. september 2013, PPG og SNF mod ECHA (C-625/11 P, EU:C:2013:594).

28 Til støtte for dette argument har Den Portugisiske Republik ligeledes påberåbt sig dom af 22. januar 1997, Opel Austria mod Rådet (T-115/94, EU:T:1997:3, præmis 124), hvoraf det fremgår, at retssikkerhedsprincippet indebærer, at enhver retsakt er bragt til den pågældendes kundskab på en sådan måde, at denne med sikkerhed kender det tidspunkt, hvor den omhandlede retsakt foreligger, og fra hvilket den har retsvirkninger. Det fremgår endvidere af denne dom, at dette krav om retssikkerhed gælder med særlig styrke, når der er tale om en bestemmelse med retsvirkninger af økonomisk art, således at de berørte kan få et nøjagtigt kendskab til omfanget af de forpligtelser, der herved pålægges dem.

29 Den Portugisiske Republik har endvidere anført, at Retten i den appellerede kendelses præmis 37 ikke tog hensyn til de konsekvenser, der følger af Kommissionens faste praksis, hvorefter afgørelser om afregning af EGFL- og ELFUL-udgifter afholdt af medlemsstaterne skal offentliggøres i EU-Tidende.

30 Det følger i denne forbindelse af dom af 10. marts 1998, Tyskland mod Rådet (C-122/95, EU:C:1998:94), at Den Portugisiske Republik med rette kunne gå ud fra, at den omtvistede afgørelse blev offentliggjort i EU-Tidende, og at søgsmålsfristen begyndte at løbe fra datoen for offentliggørelsen.

31 Endvidere tog Retten ikke hensyn til de retsvirkninger, der udspringer af den omstændighed, at Kommissionen offentliggør afgørelser om afregning i L-udgaven af EU-Tidende.

32 Den Portugisiske Republik har med henvisning til kendelse af 27. november 2007, Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret og Akar mod Kommissionen (C-163/07 P, EU:C:2007:717, præmis 32 og 36), også gjort gældende, at Kommissionen udviste »en adfærd, der har kunnet fremkalde en undskyldelig vildfarelse hos en borger«, og at visse situationer ifølge Domstolen kan sidestilles »med hændelige omstændigheder eller force majeure, således at overskridelsen af fristerne ikke ville medføre noget retstab for parterne«.

33 Kommissionen har gjort gældende, at det andet og det tredje anbringende skal forkastes.

– Domstolens bemærkninger

34 I henhold til artikel 263, stk. 6, TEUF skal annullationssøgsmål anlægges inden to måneder efter at retsakten, alt efter sin art, er offentliggjort eller meddelt sagsøgeren, eller i mangel heraf senest to måneder efter, at sagsøgeren har fået kendskab til den.

35 Det følger endvidere af artikel 297, stk. 2, tredje afsnit, TEUF, at bl.a. afgørelser, der angiver, hvem de er rettet til, til forskel fra retsakter, der skal offentliggøres i EU-Tidende, meddeles dem, som de er rettet til, og får virkning ved denne meddelelse.

36 Når disse to bestemmelser i EUF-traktaten sammenholdes, kan det med hensyn til annullationssøgsmål udledes, at den dato, der skal tages i betragtning ved fastsættelsen af søgsmålsfristens begyndelsestidspunkt, er datoen for offentliggørelsen, når offentliggørelsen, som retsaktens ikrafttræden afhænger af, er fastsat i denne traktat, og datoen for meddelelse i de øvrige tilfælde, der er nævnt i artikel 297, stk. 2, tredje afsnit, TEUF, herunder i forbindelse med afgørelser, der angiver, hvem de er rettet til.

37 Domstolen bekræftede denne fortolkning af artikel 263, stk. 6, TEUF, da den for så vidt angår retsakter, der angiver, hvem de er rettet til, fastslog, at retsakten alene er gyldig, når den er blevet meddelt adressaten, selv om den ligeledes er blevet offentliggjort i EU-Tidende (dom af 13.7.1966, Consten og Grundig mod Kommissionen, 56/64 og 58/64, EU:C:1966:41, s. 245).

38 Det følger heraf, at i modsætning til, hvad Den Portugisiske Republik har gjort gældende, er meddelelse af en retsakt ikke subsidiær i forhold til retsaktens offentliggørelse i EU-Tidende, i forbindelse med fastsættelsen af begyndelsestidspunktet for den søgsmålsfrist, der gælder for den pågældende adressat.

39 Dom af 10. marts 1998, Tyskland mod Rådet (C-122/95, EU:C:1998:94), kan ikke føre til et andet resultat. I dommens præmis 35 fastslog Domstolen således, at det følger af selve ordlyden af artikel 263, stk. 6, TEUF, at kriteriet om den dato, på hvilken sagsøgeren har fået kendskab til retsakten, som udgangspunkt for søgsmålsfristen er subsidiært i forhold til kriterierne om retsaktens offentliggørelse eller meddelelse.

40 Henset til samtlige ovenstående betragtninger må det konstateres, at Retten, da den bl.a. i den appellerede kendelses præmis 36 fastslog, at der med henblik på at beregne søgsmålsfristen skulle tages hensyn til meddelelsen af den omtvistede afgørelse til Den Portugisiske Republik og ikke offentliggørelsen af afgørelsen i EU-Tidende, ikke begik en retlig fejl.

41 De øvrige argumenter, som Den Portugisiske Republik har fremført i forbindelse med den andet og det tredje anbringende, kan ikke afkræfte denne konstatering.

42 Det samme gør sig gældende med hensyn til Den Portugisiske Republiks argument, hvorefter Retten skulle have lagt vægt på en fortolkning af artikel 263, stk. 6, TEUF, som ikke medfører forældelse af dens søgsmål, eftersom bestemmelsens rækkevidde, læst i sammenhæng med artikel 297, stk. 2, tredje afsnit, TEUF, under alle omstændigheder er klar, og dens ordlyd ikke giver anledning til fortolkningstvivl.

43 Af samme grund kan Den Portugisiske Republik ikke gøre gældende, at Kommissionen, da den offentliggjorde afgørelserne om afregning af udgifter afholdt af medlemsstaterne i forbindelse med landbrugsfondene, udviste en adfærd, der har kunnet fremkalde »en undskyldelig vildfarelse hos en borger«, at Kommissionens fortolkning af artikel 263, stk. 6, TEUF udgør en undskyldelig fejl (jf. i denne retning kendelse af 17.5.2002, Tyskland mod Parlamentet og Rådet, C-406/01, EU:C:2002:304, præmis 21), eller at den fortolkning af denne bestemmelse, som Retten foretog, er i strid med retssikkerhedsprincippet.

44 Det følger af samtlige foregående betragtninger, at det andet anbringende og det tredje appelanbringende må forkastes.

Det første anbringende

– *Parternes argumenter*

45 Den Portugisiske Republik har gjort gældende, at den blev meddelt den omtvistede afgørelse den 23. juni 2015, som efter dens opfattelse var »foreløbig«, og herefter fik en »endelig« meddelelse om afgørelsen den 20. juli 2015. Den sidstnævnte dato udgør søgsmålsfristens begyndelsestidspunkt, eftersom meddelelsen af 23. juni 2015, i modsætning til, hvad der fremgår af den appellerede kendelses præmis 42, ikke gav Den Portugisiske Republik mulighed for at gøre sig tilstrækkelig bekendt med den omtvistede afgørelse, hvilket Kommissionen har bekræftet ved at fastslå, at denne meddelelse hverken var fuldkommen eller fuldstændig. Den Portugisiske Republiks stævning blev således indgivet inden for fristen.

46 Kommissionen har anført, at det første appelanbringende skal forkastes.

– Domstolens bemærkninger

47 Hvad angår spørgsmålet om, hvornår meddelelser af EU's retsakter er forskriftsmæssige, har Domstolen haft lejlighed til at præcisere, at en afgørelse er behørigt meddelt, når den er blevet meddelt sin adressat, og når denne blev i stand til få kendskab hertil (jf. kendelse af 2.10.2014, Page Protective Services mod EU-Udenrigstjenesten, C-501/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2259, præmis 30).

48 I denne forbindelse fremgår det af den appellerede kendelses præmis 26 og 27, at Den Portugisiske Republik blev meddelt den omtvistede afgørelse den 23. juni 2015, og at den var i stand til at få kendskab til afgørelsens indhold og begrundelsen herfor. I kendelsens præmis 42 fastslog Retten endvidere, at den sidste meddelelse af 20. juli 2015 alene havde til formål at ændre trykformatet af de nummererede tabeller i bilaget til den omtvistede afgørelse, og at dette ikke angik den portugisiske sprogudgave, som ikke var blevet ændret hverken med hensyn til indhold eller formatering.

49 For så vidt angår Den Portugisiske Republiks argument om, at Retten i denne forbindelse foretog en urigtig gengivelse af de faktiske omstændigheder og beviser, skal blot bemærkes, at alle beviserne i den omtvistede afgørelse, som vedrører Den Portugisiske Republik, tydeligt fremgår af den udgave af afgørelsen, som blev meddelt den 23. juni 2015.

50 Det følger af det foregående, at den omtvistede afgørelse blev meddelt Den Portugisiske Republik på behørig vis den 23. juni 2015.

51 Hvad angår meddelelsen af 20. juli 2015 fremgår det under alle omstændigheder af Domstolens praksis, at en afgørelse, som blot bekræfter en tidligere afgørelse, hvilket utvivlsomt er tilfældet i den foreliggende sag, ikke kan medføre, at en ny søgsmålsfrist begynder at løbe, eftersom et annullationssøgsmål til prøvelse af en afgørelse, der blot bekræfter en tidligere afgørelse, som ikke er blevet anfægtet inden for fristerne, skal afvises (jf. i denne retning kendelse af 21.11.1990, Infortec mod Kommissionen, C-12/90, EU:C:1990:415, præmis 10).

52 Henset til de foregående betragtninger fastslog Retten med rette, i den appellerede kendelses præmis 27, at meddelelsen af den omtvistede afgørelse den 23. juni 2015 havde gjort Den Portugisiske Republik i stand til at få kendskab til såvel afgørelsens indhold som begrundelsen herfor, og, i den appellerede kendelses præmis 44, at søgsmålsfristen med hensyn til den omtvistede afgørelse var begyndt at løbe, da afgørelsen blev meddelt Den Portugisiske Republik den 23. juni 2015, og ikke på tidspunktet for meddelelsen af 20. juli 2015.

53 Det første appelanbringende må derfor forkastes.

54 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at appellen bør forkastes i det hele.

Sagsomkostninger

55 I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, når en appel ikke tages til følge.

56 Ifølge procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i henhold til artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

57 Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at Den Portugisiske Republik tilpligtes at betale sagsomkostningerne, og Den Portugisiske Republik har tabt sagen, bør det pålægges den at betale sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Sjette Afdeling):

1) **Appellen forkastes.**

2) **Den Portugisiske Republik betaler sagsomkostningerne.**

Underskrifter